

Rok Kvaternik

Založnik in polnokrvni »foody«

Rok Kvaternik (36) je založnik že več kot pol življenja, saj je prvo srednješolsko berilo založil in izdal pri sedemnajstih letih. Leta 1991 je ustanovil Rokus, pozneje zasnoval zbirko daril sodobnega slovenskega oblikovanja in sodeloval pri promociji Slovenije po vsem svetu.

Pred nekaj tedni je v Beogradu prevzel vodenje regije Vzhod za nemško založniško družino Klett, ki obsega 13 držav od Češke do Grčije.

Je zbiratelj starih knjig, poleg vseh vrst estetskih užitkov pa so zanj najvišja strast potovanja in kulinarika dežel, ki jih spoznava. Naravna izpeljava zanj je oznaka, da velja za polnokrvnega »foodyja«.

Je oče Oskarju (12) in Larsu Johanu (2).

Dnevnik

Živimo zanje, a nikoli ne vemo, do kdaj jih imamo

Četrtek

Na mejnem prehodu Dobovec čakam kolegici. Iz Beograda sta odšli še za Slovence ob zelo rani uri. Ob desetih se že vzpenjamo po stopnicah upravne zgradbe naše največje steklarne. Že na hodniku ga vidim, znanca iz pred let, ko smo še lahko ure in ure prečepele ob steklarskih plavžih in pihanju kozarcev Borisa Podrecca. Nobeden od naju nima več tega časa; a vendar sva ga za posebno in osebno drage projekte vedno našla. Davor, najbolj izkušen med mnogimi generacijami steklarskih menedžerjev, je človek, ki obvlada posel do potankosti. Ko sta z bivšim direktorjem odšla iz steklarske šole, so tudi moje ambicije po izdelkih iz stekla splahnele. Vnaprej načrtane Podreccove standarde kakovosti pa je bilo vse teže spoštovati. Oblikovalka B. želi pripraviti kolekcijo kozarcev, ki bi jo lahko tržila v Srbiji, hkrati pa bi jo lahko ponudili prek podjetij z darili tudi na slovenskem trgu. Hapitični kozarci, kakršne še vedno lahko kupite v elitni trgovini s steklom Lobmeyr na Kärtnerstrasse na Dunaju in so dela Josefa Hoffmanna z začetka prejšnjega stoletja, so podlaga za obliko tudi njej. Vsaj zdi se mi tako, saj načrte vidim prvič. Žal so cene močno povišali, jaz se spominjam istih števil, le da so bile pred osmimi leti v markah, zdaj pa so v evrih. Poslovni pogovor teče uro in pol s primešanimi slovensko-srbsko-hrvaškimi dovtipi. Prav zabavno je. Obiščemo še industrijsko trgovino in pogledamo, kaj se še izvažata v ZDA. Ker je včasih bil strateški izvoz usmerjen v celoti čez lužo, vprašam Davorja, kateri so zdaj trije njihovi največji trgi. Samo njemu lasten je odgovor: ZDA, ZDA in ZDA.

Iz Rogaške pridivjamo v Ljubljano, kjer nas že čaka prava gostija. Doma. Torej v Pen klubu pri Mikiju. Ne Andreja ne Mikija ni, postreže pa nas kot vedno prijazen Oli in zapupno si pokimava. Pripravil sem izbor jedi – pravo simfonijo domače kuhinje. Torej vse tisto, kar jaz tukaj jem, je prispelo v manjših porcijah na mizo v za ta lokal nenavadni slow-food izvedbi. Ker bom našteval večerne jedi, tukaj ostanem le pri opazki, da tako v Srbiji kot npr. v Budimpešti, kjer sem bil pred kratkim, foie gras jedo bolj na debelo. To povesta sookusevalki. Zame je vedno bil in verjetno tudi vedno bo samo ta, domači, »a la Miki«.

Že nas čaka avto in pozno popoldne smo v Sečovljah. Pred nami je obisk, ki sem ga že dolgo nameraval izvesti, sam pa zanj nikoli nisem imel časa. Ko ga zagledam, se mi zasmije srce. Lean se prismeje točno tako, kot se je smejal pred dvajsetimi leti. Ko sem kot scenarist in nadobuden režiser na bežigradski gimnaziji snemal kratki film z naslovom Trpim, torej sem, je bil uveden kader prav Leanov široki in dobrodušni nasmeh.

A zdaj jaz delam knjige, Lean pa goji brancine. Ali bi ti priplavali tudi v restavracijo v Beograd, je bilo vprašanje moje gostje. Na desetine ton jih Lean proda vsako leto; brancinovo obdelovalno polje, če sem zanesenjaški, pa je fascinatna operacija, ki smo jo ob sončnem zahodu opazovali skupaj. Najboljša kakovost, postopki brez greha, surovine za bogove. Na koncu »proizvodnje« pa produkt: vrhunski piranski brancin. Ne samo za slovenske restavracije in celo za dostavo na dom, temveč tudi za izvoz v vse mogoče države. Kapo dol. Enega dobimo za domov, pa še nekaj sušenih trupelc, že pakiranih.

Poslovimo se in odvihramo brez kontrole srbskih potnih listov (super, slišim navdušenje) globlje v Evropsko unijo. S 15-minutno zamudo – zanj pa so krive nenehne gradnje italijanskih avtocest, ki pač onesposobijo avtomobilsko navigacijo – prispemo v Le Calandre. Meko kulinarike, s tremi Michelinovimi zvezdicami. Ko sva julija z Janezom zganjala ekscentriko in v petih dneh obiskala restavracije s skupaj 16 zvezdicami, je bila ta nedvomno na vrhu najinih ocen. Izgubljeno stavo tako zdaj lahko poravnam z obiskom pri družini Alajmo.

Od vsega sem najbolj želel ponaročiti sladico; čokoladni bataljon slaščic na lesenem otroškem vozičku, ki sva ga z Janezom poplaknila z zelenim čajem v flaški z dudo (!). Nimajo. Niti drugih jedi, ki so bile na meniju julija, ni več. Sploh ta katedrala kulinaricnih mojstrov in obratuje samo z naročilom menijev, skupaj s »pozdravi iz kuhinje« pridemo do nekje 12–14 jedi na vsakem. Seveda so to majhne porcije; vseeno pa prevelike za dami, ki obupata nekje na dveh tretjinah menija degustazione. Ocvrti škampi na nabodalu, kapučino črne rižote, kaneloni z mocarelo in paradiznikom, rižota z zafranom, z roko jedoče surovo meso na zelenem popru sarawak in še in še bi lahko našteval. Ampak popolnoma omagani ostanemo nad tokratno sladico. Kot temelj se dviga šest kovinskih stopnič, v posebej za to zvarjeni konstrukciji z žličkami in vilicami namesto minojskih stebrov; na vsaki po dve sladici v majhnih kozarčkih. Ekstaza! Ne pojede na ne ostane niti ena. Vrhnja stopnička pa je v resnici skrivni predal; natakam nam pokaže, kako odpremo, da notri najdemo še slasten piškotek. Čista erotika. Je hrana res lahko nadomestek za seks? Ob tej sladici začneš dvomiti.

Ker se profesorja Janeza in najinega obiska julija še dobro spominjo, nas šef kuhinje Massimiliano pospremi še v kuhinjo. Skupinska fotografija ne uide. In končno namesto digestiva: kuharska monografija s podpisimi šefa. Lahko zapišem, brez zavistne skromnosti – najbolje narejena in stiskana kuharska knjiga na svetu. Tiskana v šestih barvah, v tehniki hexachrome. Knjigo že imam, tako kupim za darilo samo dve. Ura

je krepko čez polnoč, v Padovi pa megla, da bi jo s škarjami rezal. S težavo prišofiram v Ljubljano.

Petek

Ko pride obisk iz tujine, praviloma nikoli ne manjka ogled Bleda. To dopoldne je še posebej zanimiv, saj s poslovnega vidika ocenjujemo zanimive turistične priložnosti s prijateljem Janezom, županom. Rad mu rečem enciklopedija na dveh nogah, pa ne samo blejska. Od Karadordevičev naprej in nazaj, vsi uradni in neuradni dogodki, poroke in ljubimci so na njegovem zgodovinskem jedilniku.

Sledi kosilo Pri Danilu v Retečah, ga. Vesna nam je decembra 2006 kuhala tudi v New Yorku; predstavijo nam veliko novih jedi. Vseeno vključimo tudi mešto, brez nje na Škofjeloškem pač ne gre.

Še obisk na Rokusu. Ob šestih popoldne pa že govorim dvestotim profesoricam angleščine v Opatiji, kjer smo pripravili dvodnevni izobraževalni seminar skupaj z našim partnerjem, založbo Cambridge University Press. V nekaj letih izjemno trdega dela nam je uspelo skoraj nemogoče, da smo večna rivala tudi v Sloveniji postavili v dostojen spopad: Oxford, dolga leta Goljat med slovenskimi učitelji angleščine, je dobil Davida v kombinaciji Rokus-Cambridge. In bitka se počasi bliža koncu.

Večerjamo v eni najboljših hrvaških restavracij Kukuriku (kar po slovensko pomeni kikiriki) v istrskem mestecu Kastav. Spoznamo inovacijo, ki je še nisem srečal nikjer. K vsaki jedi nam ne ponudijo samo izbrane čaše vina, vsakič so pripravili tudi posebne vrste bolj ali manj močnega oljčnega olja, ki zna priliti na okus jedi pravega ognja. Zelo inovativno.

Vtisi zadnjih dveh dni se kar vrstijo; nadvse rad delam majhne kulinaricne ekscese za moje goste z vsega sveta. Zdi se mi, da sem tokrat vseeno pretiraval. Kljub temu nam ne zmanjka energije in vneto debatiramo o prihajajočih volitvah in o vsem, kar se dogaja Tadiću, ki ga pritiskajo z vseh strani. Absurdnost, da ga ne podpre celotna demokratska politična polovica (razen Dinkića, seveda), kakršna koli že je, me globoko nervira. Celo Čeda?! Potem pa prileti še sms iz Beograda, ki govori o plači v višini pet mark, o bencinu, ki se kupuje od Romunov, in o starem kruhu, ki se segreje samo, če je elektrika, podpis: »tvoj TOMA, svim srcem« (Nikoličev volilni slogan ...). To JE BILA srbska stvarnost, ko še ni prišel 5. oktober! Pa je narod res vse pozabil?

Ali je ta tipični srbski sarkazem že stanje obupa demokratske kvazimanjšine in bo res zmagal radikalec?

Sobota

V zelo dobrem hotelu v Opatiji, nekdanjem mondenem letovišču monarhije, sobna strežba deluje. Vsaj tako je videti. Čaj in

ekspresno prinesejo v hipu, a vseeno vprašajo, ali naj računajo na zajtrk ali ne: zaradi evidence. Skoraj bi me kap.

O tem, kako v naši regiji, sem štejem vse od Portoroža do Ohrida, da ne bo pomote, še vedno nimajo pojma, kaj je vrhunski turizem, mi je razlagal Boris Podrecca, arhitekt z Dunaja. Ko je bil naprošen za načrte za prenovo turističnega bisera, je po nekajdnevem spoznavanju razumevanja turizma tam svojemu potencialnemu investitorju lepo dejal: »Vse vam naredim, kar želite, oblečem vse v marmor in oblikujem, samo oddajte potem za deset let vse Švicarjem, da vam osebje izučijo v maniri, kot se za pet zvezdic spodobijo.« Seveda je bil odpuščen s projekta.

Kolegici in brancin, ki verjetno govori že sedem jezikov, se odpravijo proti Beogradu, jaz pa sem že opoldne v Ljubljani. Zapakiram smuči in ob štirih popoldne sva z Oskarjem spet pri Padovi, pa dalje do Milana in zvečer prispeva v Zermatt. Tu je vse drugače kot na Jadrani, organizacija teče kot švicarska ura. Samo stopim iz avta, smuči in prtljaga že letijo v kombi taksi, ta nas pripelje v mesto, kjer ni avtomobilov na bencin, vse teče v električnih avtomobilčkih. Z enim prispeva do tračne železnice in ob desetih zvečer sva že na 2222 metrih, kjer naju čaka gorski hotelček. Seveda oglašujejo teh 2222 metrov po dolgem in počez. Večkrat se spomnim nanje, ko je kakšna ideja v marketingu še posebej unikatna. Pri njih pove vse prav ta številka. Nič manj, nič več ni potrebno. Z Matterhornom na dlani me lokacija mesta vedno znova in znova fasciniira. Pred leti, prvič v Zermattu z Rudijem in Juno, smo samo en dan videli vrh te impozantne gore, pozneje vedno večkrat. Po dolgih letih sem tukaj z Oskarjem drugič. Še preden oddam svoj potni list, receptorka, ki jo vidim prvič, v odlični angleščini reče: »Dobrodošli, gospod Kvaternik, kako ste potovali?«

Nedelja

Z Oskarjem se prebudi v idilično sončno jutro. Oblečena že v smučarsko opravo naju preseneti klic conciergea Rolanda. Vprašam ga, ali se bo res izšlo, in pritrdi mi. Oskar še ne ve, za kaj gre. Presenečenje. Z železnico se odpraviva v dolino in čaka naju Dragan, voznik, za katerega se izkaže, da je iz Karaburme, predela Beograda. Odpelje naju na rob mesta in zapelje v dvigalo, dvigalo se ustavi na helikopterski pisti. Oskar ugotovi, za kaj gre; darilo za rojstni dan: helikopterski polet nad Matterhornom v čistem soncu, sicer njegov sedmi helipolet ...

Novembra me je presenetil podatek, ki mi ga je v Tirani pripovedoval podpredsednik vlade, da kar 40 odstotkov otrok v mestu obiskuje zasebne šole. Starši zanje plačujejo 150 evrov in več na mesec. Res je milijarda evrov, ki pridejo iz tujine, 14 odstotkov albanskega proračuna in gre torej za izredni priliv v družinske proračune, a vseeno je v primerjavi s slovenskimi starši, ki so jim scufani in rabljeni učbeniki dovolj dobri, da niti stotaka ne bi porabili v ta namen, številka presenetljiva. Povprečna plača v Albaniji je med 200 in 300 evri.

Popoldne mi uspe prebrati zaostale National Geographic, ki jih sproti spremljam le po številu oglasov. V tekoči številki preberem zanimiv članek o temnopoltih faraonih, ki so bili zaradi rasističnega naziranja sveta iz zgodovinskega izbrisani še pred sto leti. Pritegne pa me zapis o Hazarih, ki so

eno od ljudstev v Afganistanu. Njihov izvor naj bi šel nazaj vse do Džingiskana. Ravno prve dni leta sem v Havani namreč prebral drugo knjigo Khaleda Hosseinija A Thousand Splendid Suns, ki bo v slovenskem prevodu baje izšla jeseni (zdaj delam reklamo meni najmanj ljubi založbi, privatiziranemu monopolistu). Kot prva knjiga tudi ta mednarodna uspešnica govori o Afganistanu in položaju žensk, sploh pa o šolanju/porokah deklic in njihovem zatiranju. Druga glavna junakinja Mirijam, ki jo dole-

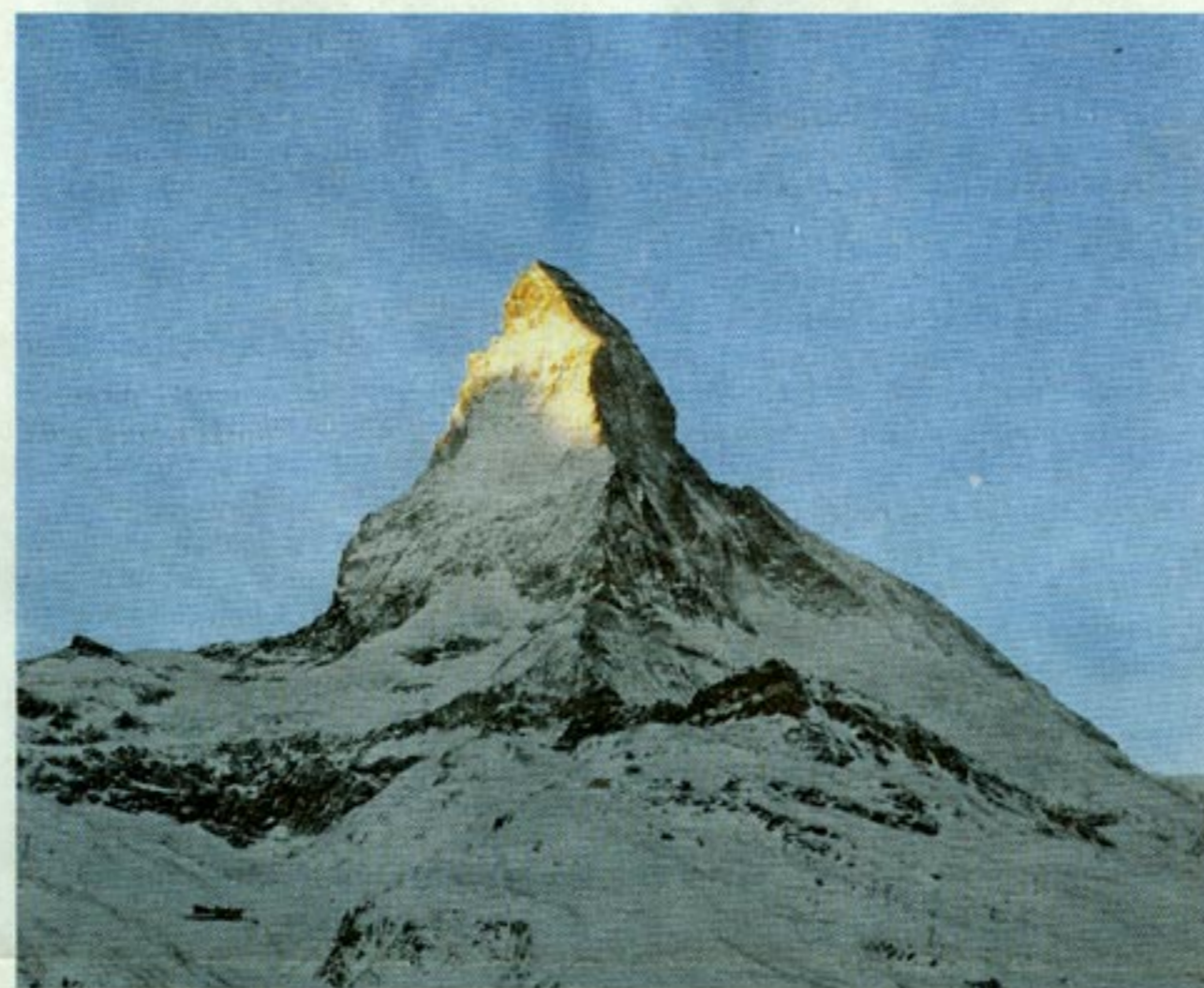

Foto Rok Kvaternik

ti javna ekzekucija talibov na stadionu, da svoje življenje za svojo varovanko. Roman je presunljiva zgodba o pomembnosti šolanja za afganistansko in tako tudi zatirano hazarsko ljudstvo. Zadnja leta obetajo izboljšanje.

V Zermattu za cerkvijo je tudi pokopališče vseh, ki so omahnili ob poskusih osvojitve Matterhorna in okoliških gor. O njem mi je pripovedoval kolega in prijatelj Rudi, ko sva decembra smučala tukaj. Tudi sam je izgubil sina v Himalaji. Zato sem si zaradi sebe in sploh Oskarja moral ogledati spomenike. Večinoma so jih (ne)srečnim mladeničem postavili starši. Večina jih je bilo rosno mladih; v dvajsetih letih. Najbolj me presune spomenik fantu z imenom Donald Stephen Williams, rojen v New Yorku 19. maja 1958, omahnil 23. julija 1975. Na Breithornu, gori, ki jo je Rudi osvojil. Napis na spomeniku se glasi: »I chose to climb.« Izbral sem plezanje. Kako naj kaj takega razumemo starši? Njegovi so to očitno sprejeli.

Otroci so naše največje bogastvo; prazna fraza za marsikoga. A bolj ko spoznavam svet, bolj se mi zdi, da je odstotkovno bogastvo obratno sorazmerno z energijami, ki jih roditelji namenijo za svoje otroke. Bolj ko je država revna, bolj so jim otroci in njihova prihodnost sveti. Albanci, Hazari, Newyorčani, Slovenci, kako pomembna nam je prihodnost, kdo nam bo svetil v časih, ki prihajajo?

Naši otroci. Živimo zanje, dali bi jim vse, a nikoli ne vemo, do kdaj jih imamo! Tudi če so stari samo leto ali dve. Izguba ti spremeni življenjski fokus; gotovo.

Ob pol desetih zvečer pa se je začelo. Dobim sms, da se govor že pripravlja: »Gotovo. Sprema se govor ...« Boris Tadić je, kot kaže,

za tri mišje dlake premagal radikalca Nikolića. Skoraj dve tretjini ljudi je prišlo na volišča, za Srbijo totalni fenomen. Vsi, ki so se bali starih časov in so do zdaj embrionalne popadke srbske demokracije očitno nemo in neaktivno spremljali, so tokrat morali prihiteti na pomoč. Nada mi sporoča, da je videla celo nepokretne, ki so jih vozili na volišča. Po mobilniku poslušam trubače z ulice, zabava je baje trajala do jutranjih ur. Žal mi je, da me v štabu demokratske stranke ni bilo zraven.

demokratske volitve. Dovoljena sta tudi televizija in internet. Od 635.000 prebivalcev jih je kar polovica mlajših od 22 let in škoda je, da se jih z veliko hitrostjo prijemljejo vsi idoli zahodne civilizacije, ki jih mladež postavlja ob bok kralju, reformistu. Birokrati v Butanu hvalijo monarha, saj naj bi bil to prvi primer v zgodovini, ko bo sprememba absolutne v ustavno monarhijo inicirana pri samem viru. Po Indiji se jeseni odpravlja tja z Oskarjem, če bo dobil potrebni vizum iz one druge dežele seveda.

Torek

Kristalno sonce. Matterhorn kot na dlani. Obožujem to goro.

Ob desetih se že vzpenjava na žičnici na Klein Matterhorn, pravi čudež gradbeništvu; z 2990 metrov, kjer je predzadnja postaja, naju gondola povleče na 3820 metrov, kar je najvišja vleka v Evropi. Razgledna točka na vrhu pa je na 3883 metrov. Gora je prelučnjana, na eni strani pristane gondola, po tunelu se odpravite na drugo stran. Smučanje v dolino je sanjsko, bela nebesa. Novozapadli sneg pa je začuda dokaj neurejen. Švicarske natančnosti si obetava za naslednji dan. Po šestih urah smučanja skoraj padem v bazen. Oskar, ki poleti pride iz vode samo, da prespi, isto poskuša tukaj, a dolga griva mu skoraj zmrzne, saj je topla le voda, zrak pa ima -12 stopinj.

Popoldne ugotovim, da je ena od top 50 restavracij na svetu v Dubaju, kjer bova z Janezom v manj kot treh tednih. Lestvico, ki jo objavljajo revije po vsem svetu, sooblikuje najina prijateljica, guru za kulinariko v Južni Afriki, Jos Baker. Ko sva z Oskarjem samo omenila njeno ime v Cape Townu, so natakariji in šefi kuhinj skakali okoli naju kot ponoreli. Jos ima namreč 75 let in teden po najinem obisku so ji operirali kolk in ji dali titanijevega. Gajstna punca. Zdaj se odpravlja, da naju obišče v Sloveniji.

So pa tudi druge prednosti odraščajočih otrok. Prvič sem se nove igre naučil tako, da me je potrpežljivo prenašal sin, ki je pravi mojster v biljarju. Udriham po tistih kroglih, pa ne gre in ne gre v luknjo. Oskar se že ob omembi besede začne hihitati. Joj, kako dolgočasna igra. Za začetnika seveda.

V baru, kjer od polnoči do enih mrcvarim natakario, saj so vsi že šli spat (govorim o sto ljudeh!), pišem tale dnevnik in kadim tapoceni cigare, ki sem jih prinesel s Kube.

Iz Beograda ni glasu, po zmagoslavju je treba kdaj tudi malo počivati.

Urednica mi po e-pošti sporoči, da naj napišem še četrti teden. Vesel sem.

Končno priključim tudi Dawn v New Yorku, potrdi mi, da prileti prihodnji teden v Ljubljano. Super.

Sreda

Ponovno smučarski dan, le krajši. Oskar vseeno uživa, smuča po celcu in vriska, kako je čudovito: »Awesome! Awesome!«

Slabo vreme. Popoldne me kliče Daniel, največji hrvaški šolski založnik (privatiziranega monopolista tudi tu ne štejem). Obljubim mu, da bom s Prebenom v Bruslju, točno čez mesec dni, ko bova reševala primer ministra Zvera, priključila tudi probleme hrvaškega učbeniškega trga. Očitno vsi ministri na plečih založnikov populistično kvačkajo reforme, starši pa naj ne bi nič opazili, ko se bo materialni nivo izobraževanja drastično poslabšal. Politični demagoški cilji imajo prednost! Letos je v Sloveniji idealno leto, da se jim odpre oči. Volitve so pred vrati! ■